

Asia: VN/5843/2026

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä seurannan vähimmäistiedoista ja vähimmäistiedon hallintamalleista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne tähän tekstikenttään

Näkeminen ja silmäterveys Näe ry kiittää mahdollisuudesta lausua hyvinvointialueiden seuranta- ja arviointivelvollisuutta koskevasta asetusehdotuksesta. Asetuksen tavoitteet ovat lähtökohtaisesti perusteltuja ja tukevat pyrkimystä kehittää hyvinvointialueiden ohjausta yhtenäisemmän ja läpinäkyvämmän tietopohjan varaan.

Yleiset huomiot

Hyvinvointialueiden ohjaus, toiminnan kehittäminen ja talouden seuranta edellyttävät kansallisesti vertailukelpoista ja systemaattisesti tuotettua tietoa. Yhtenäinen vähimmäistietojen hallintamalli muodostaa perustan sille, että seuranta- ja arviointitietoa voidaan hyödyntää päätöksenteon tukena eikä ainoastaan raportointivelvoitteiden täyttämiseksi.

Asetuksessa esitetty tavoite karsia päällekkäisiä tiedonkeruita ja kytkeä tietotuotanto osaksi hyvinvointialueiden vuosittaista ohjausprosessia on kannatettava. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin, että myös taloutta ja resurssien käyttöä koskeva tietosisältö määritellään riittävällä tarkkuudella ja yhteismitallisesti.

Taloustiedon merkitys ja käyttötarkoitus

Näe ry katsoo, että taloustiedon keräämisen ensisijainen tarkoitus on tukea toiminnan vaikuttavuuden, tuottavuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointia. Rakenteellisen ja vertailukelpoisen kustannustiedon puuttuessa hyvinvointialueiden mahdollisuudet kehittää palveluja, ohjata tuotantotapoja ja tehdä tietoon perustuvia valintoja jäävät rajallisiksi.

Asetusluonnoksessa taloustietojen rooli jää kokonaisuutena melko yleiselle tasolle. Jotta asetuksen tavoitteet voivat toteutua, on tärkeää varmistaa, että kustannustiedot ovat:

-keskenään vertailukelpoisia hyvinvointialueiden välillä ja niiden sisällä

-riittävän täsmällisiä tukemaan palvelurakenteiden ja tuotantotapojen arviointia

-hyödynnettävissä yhdessä palvelujen laatua, vaikuttavuutta ja saatavuutta koskevien tietojen kanssa.

Suoritekohtainen ja yksikkötason kustannuslaskenta

Näe ry pitää perusteltuna, että hyvinvointialueiden talouden seuranta nojaa suoritekohtaisesti kohdennettuun kustannuslaskentaan. Yksikkö- ja palvelutasoinen kustannustieto parantaa mahdollisuuksia tarkastella resurssien käyttöä suhteessa toiminnan sisältöön ja tuloksiin, pelkkien kokonaismenojen sijaan.

Kansallisesti yhtenäisten periaatteiden puuttuessa kustannusten kohdentamiseen ja kirjaamiseen syntyy väistämättä eroja, jotka heikentävät tiedon vertailukelpoisuutta. Tämä rajoittaa tiedon käyttökelpoisuutta sekä alueellisessa että valtakunnallisessa ohjauksessa. Näe ry pitää tämän vuoksi tärkeänä, että kustannuslaskennan keskeiset perusperiaatteet määritellään valtakunnallisesti ja että hyvinvointialueet tuottavat tiedot yhdenmukaisella tavalla.

Tiedon hyödynnettävyys ja hallinnollinen kuormitus

Taloustiedon ja suoritetiedon kehittämisessä on samalla kiinnitettävä huomiota siihen, ettei hyvinvointialueille synny tarpeetonta hallinnollista kuormitusta. Kansallisten tietovarantojen ensisijainen hyödyntäminen, tiedonkeruun automatisointi ja yhteiset tekniset ratkaisut ovat keskeisiä edellytyksiä laadukkaan ja ajantasaisen tiedon tuottamiselle.

Näe ry katsoo, että asetuksen toimeenpanon onnistumista on arvioitava sen perusteella, missä määrin tuotettua tietoa käytetään tosiasiallisesti toiminnan, talouden ja palvelujen kehittämisessä. Tietotuotannon tulisi tukea ohjausta ja päätöksentekoa eikä muodostua erilliseksi hallinnolliseksi kokonaisuudeksi.

Tast Panu
Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry